

DZIENNIK BERLIŃSKI

Adres redakcji i administracji:
BERLIN W., Schifflerstrasse 57.
Telefon: Bismark 7546.

Pocztowe konto czekowe: Berlin NW. 7 nr. 4203

wychodzi codziennie

(prócz niedziel i świąt).

EKSPEDYCJA: Bytom G.-Śl. (Beuthen O.-S.), Kurfürstenstr. 19.

Cena abonamentu na pocztę miesięcz. 1,85 mk.
Wysyłka pod opaską w Niemczech 3,75 m. mies.
Abonament w agencjach 1,85 mk. miesięcznie.
Cena ogłoszeń w Niemczech:
— Za 1 milimetr osmiolatowy 10 fenigów. —

Rok XXXIV

Sobota 10-go maja 1930

Nr. 108

Gandhi w więzieniu

Gandhi przedzie teraz w więzieniu swe sny o wolności Indji. Granica pomiędzy biernym oporem a czynnym gwałtem nie dała się utrzymać. Gandhi nawoływał do biernego tylko oporu, do Satyagraha, z której uczynił rodzaj ministerjum religijnego dla hindusów. Tak ściśle religijnie pojął prosty lud jego hasło walki z Anglią, że rzucił się na „nieczystych” parjasów, którzy również pragnęli wziąć udział w świętym ruchu Satyagraha. Wyznawcy Gandhiego zrozumieli też bierny opór inaczej, niż ich prorok. Z bronią w ręku zaatakowali policję, podpalił arsenały, wywołując krwawe rozruchy w całym szeregu miast indyjskich. Doszło do tego, iż ferment rewolucyjny ogarnął wojska krajowe.

Sytuacja stała się tak groźna, że rząd angielski widział się zmuszonym do zastosowania środków ostrzejszych. W wielu miejscowości ogłoszono setki agitatorów, propagujących kampanję „warzenia soli” osadzone w więzieniu najwybitniejszych przywódców ruchu niepodległościowego. W tej liczbie wszystkich najbliższych pomocników Gandhiego, zakneblowano usta prasie wolnościowej, ale władze angielskie pragnęły za wszelką cenę uniknąć represji względem samego Mahatmy. W latach dawniejszych Gandhi był już kilkakrotnie więziony, ale wówczas nie był jeszcze uznany za świętego proroka przez miliony hindusów. Dziś jego korona męczennika stanowi dla Anglii szczególne niebezpieczeństwo. Dlatego wicekról Indji, lord Irwin, zwlekał z wydaniem rozkazu aresztowania i zdecydował się na ten krok stanowczy po długim namyśle, w porozumieniu z rządem londyńskim.

Stan rzeczy w Indjach musi być istotnie alarmujący, jeżeli gabinet Labour Party dał swe zezwolenie na zastosowanie metod, które socjaliści angielscy tak bezwzględnie potępiali, gdy władza spoczywała w rękach ich przeciwników politycznych. O ileż chętniej zasiadłoby dziś na ławach opozycji, zrzucając odpowiedzialność za utrzymanie spokoju w Indjach na partje burżuazyjne.

Ale innego wyjścia rząd Mac Donalda nie miał. Dalsze pozostawienie Gandhiego na wolności, po gwałtach, mogłoby doszczętnie podkopać prestiż Anglii w Indjach i wywołać następstwa nieobliczalne.

Na 320 milionów ludności, Anglia rozporządza w Indjach zaledwie siłą 60.000 żołnierzy, gdyż wierność krajowych formacji wojskowych nie jest absolutnie pewna. W tych warunkach „bierny opór” ze strony Anglii mógłby łatwo doprowadzić do katastrofy jej panowania.

Czy uwięzienie Gandhiego będzie miało efekt uspokajający — trudno przewidzieć. Sam Gandhi świadomie do niego dążył, licząc, iż jeszcze bardziej podnieśnie ono jego świętość w oczach mas i przysporzy mu miliony nowych zwolenników. Natomiast

Przemysłowcy Śląska Opolskiego wyciągają już ręce po pieniądze.

Opole. Na posiedzeniu Izby Handlowo-Przemysłowej w Opolu syndyk Izby, referując sytuację gospodarczą na Górnym Śląsku niemieckim zaznaczył, że w roku 1929 ilość upadłości w porównaniu z rokiem ubiegłym podwoiła się. Wojna celna z Polską spowodowała zwiniecie 200 przedsiębiorstw przemysłowych, zatrudniających 12 tysięcy robotników. Mowca domagał się od Izby, aby

Górny Śląsk niemiecki traktowany był, podobnie jak Prusy Wschodnie, jako teren, dotknięty szczególnie kryzysem. Przeznaczona w programie wschodnim dla Górnego Śląska niemieckiego suma 5 milionów, jest zupełnie niewystarczająca. Izba uchwaliła jednomyślnie rezolucję, żądającą uznania Górnego Śląska niemieckiego obok Prus Wschodnich na teren najbardziej dotknięty kryzysem.

Krytyka Reichswehry.

Berlin. Komisja budżetowa parlamentu w dyskusji nad budżetem ministerstwa Reichswehry odrzuciła wniosek komunistów o skreślenie t. z. luzów budżetowych, ujętych przy poszczególnych pozycjach budżetu Reichswehry w formie uwagi: „Wydatki niniejsze mogą być przeniesione”. Odrzucony został również wniosek socjal-demokratów o skreślenie pół miliona marek z funduszu dyspozycyjnego ministra Reichswehry; fundusz ten wynosił milion marek.

Minister Groener, odpowiadając na

zarzuty co do złego traktowania żołnierzy i mnożących się wypadków samobójstw w Reichswehrze, powołał się na to, że ilość zamachów samobójczych ze 184 w r. 1924 spadła w r. ub. do 79.

Przy wydatkach z tytułu manewrów jesiennych, poseł socjal-demokratyczny Loeber podkreślił, że znaczenie ostatnich manewrów na Śląsku ucierpiało bardzo, ponieważ dowództwo kładło mniejszą wagę na sprawność bojową żołnierzy, aniżeli na efekt, obliczony na ożywienie ducha militarnego wśród ludności cywilnej.

Marynarka niemiecka.

Berlin. Komisja budżetowa parlamentu przeprowadziła dyskusję nad budżetem marynarki wojennej. Ze sprawozdania referenta, posła socjal-demokratycznego Stücklena, wynika, że niemiecka marynarka wojenna liczy obecnie 698 oficerów marynarki, 162

oficerów inżynierów, 98 oficerów sanitarnych, 514 starszych sierżantów, 3.028 podoficerów i 9.383 zwykłych marynarzy.

Komisja odrzuciła 18 głosami przeciwko 13 pozycję, zawierającą pierwszą ratę na budowę pancernika „B”.

Pomoc dla państwa napadniętego.

Genewa. Na czwartkowym plenarnym posiedzeniu komitet rozjemstwa i bezpieczeństwa przyjął ostatecznie tekst konwencji w sprawie pomocy finansowej dla państwa zaatakowanego.

Projekt zawiera odpowiednie postanowienia, oraz ustala procedure udzielania tej pomocy w razie niebezpieczeństwa wojny lub nastania stanu wojny.

O udzielaniu gwarancji na pożyczkę w myśl konwencji decyduje Rada Ligi Narodów, która ma prawo usta-

nowić warunki użytkowania osiągniętych drogą pożyczki sum i wykonywać kontrolę nad ich wydatkowaniem. Decyzja Rady w tej sprawie winna zapasć jednomyślnie, wyłączając głosy stron zainteresowanych.

W ten sposób zastosowanie w praktyce postanowień konwencji przedstawia te same trudności, co powzięcie jakiegokolwiek donioślejszej uchwały politycznej Rady. Przyjęty projekt konwencji wejdzie pod obrady wrześniowego Zgromadzenia Ligi.

wielu znawców Indji, którzy wypowiedzieli się ostatnio na łamach prasy europejskiej, uważa, iż tylko zbyt liberalna taktyka władz angielskich przyczyniła się do wybuchu zaburzeń, ostatek. Wszelkie oznaki bezsilności rządu są najlepszym sojusznikiem elementów wywrotowych, które na swój sposób wyzyskują osobę Gandhiego.

Według doniesień prasy angielskiej, umiarkowane żywioły hinduskie, nie mówiąc już o książętach indyjskich, 70 milionach mahometan indyjskich, domagały się od lorda Irwina energicznych represji względem burzycieli spokoju. Olbrzymi wiec odłam ludno-

ści Indji przyjmie napewno fakt aresztowania Gandhiego z całym spokojem. Lecz zastępy wiernie Gandhiemu, szczególnie młodzież cała hinduska inteligencja radykalna, oraz elementy skrajnie rewolucyjne, przejdą niewątpliwie do ostrzejszej jeszcze ofensywy przeciw władzom angielskim. Nie jest wykluczone, że wrzenie obecne spotęguje się jeszcze bardziej i że socjalistyczny rząd angielski stanie wobec przykrych konsekwencji wysłania do Indji korpusów ekspedycyjnych, które w morzu krwi tłumić będą hinduski ruch niepodległościowy.

Telegramy.

Przed sesją Ligi Narodów.

Berlin. Większa część delegacji niemieckiej na sesję Ligi Narodów wyjeżdża w piątek do Genewy. Minister Spraw Zagranicznych Curtius wraz z podsekretarzem stanu von Schubertem opuszczają Berlin w sobotę.

Nieuzasadnione żądanie nacjonalistów niemieckich.

Berlin. W berlińskiej prasie nacjonalistycznej ukazały się alarmujące pogłoski, jakoby rząd Rzeszy, niezadowolony z wyjaśnień ministra Zaleskiego w sprawie przelotu wojskowych samolotów polskich nad Prusami Wschodnimi, zamierzał ponowić swoje kroki i domagać się od rządu polskiego przedłożenia dokumentów śledztwa oraz ukarania winnych.

W sferach międzynarodowych pogłoskom tym zaprzeczają, podkreślając, że rząd Rzeszy wobec oświadczenia ministra Zaleskiego nie zamierza podejmować kroków w Warszawie i że oczekiwać będzie wyników dochodzeń ze strony polskiej.

Aresztowanie posła komunistycznego.

Berlin. Policja berlińska aresztowała posła komunistycznego Ericka Schmidta. Po krótkim przesłuchaniu odstawiono aresztowanego do więzienia. Policja odmawia wszelkich wyjaśnień co do powodów aresztowania.

Narady nad niemiecko-włoskim porozumieniem.

Berlin. Odbyła się sensacyjna konferencja poufna pomiędzy prezydentem Rzeszy a ambasadorem niemieckim w Rzymie, baronem Neurath. Przedmiotem konferencji był nowy program rządu Rzeszy wobec Włoch. Ambasador Neurath przedstawił prezydentowi Rzeszy trudności, na które napotyka akcja niemiecka, zmierzająca do wciągnięcia Włoch we wspólny front antypolski.

Niemiecko-łotewskie rokowania w sprawie cel.

Berlin. Jak donosi łotewska agencja telegraficzna z Rygi, łotewska Rada ministrów utworzyła specjalną delegację dla przeprowadzenia rokowań z Niemcami w związku z podwyższeniem niemieckich celów agrarnych. Niemieckie podwyżki celne narażają specjalnie łotewski eksport masła. Przewodniczącym delegacji mianowany został były premier łotewski Ulmanis.

Polscy emigranci ofiarami katastrofy samochodowej.

Berlin. Między Braunlage a Oberhaut w Niemczech środkowych wydarzyła się katastrofa automobilowa.

Autobus ciężarowy z 23 pasażerami, zjeżdżając ze stromego gościńca, przewrócił się, grzebiąc podróżnych. Ponadto nastąpiła eksplozja motoru.

Wśród ofiar katastrofy znajduje się kilku emigrantów polskich, 3 pasażerów odniosło ciężkie rany.